PEDAGOGINEN ARVIOINTI: HAVAINNOINTI OPPITUNNILLA

oppilas: lk: pm ja tunti:

oppitunnin havainnointi, jossa oppilaan toiminta nähdään suhteessa muuhun luokkaan ja opettajan/opettajien ideaaliin toimintaan (HUOM! lomakkeessa puhutaan vain opettajasta, vaikka luokassa usein on toinenkin opettaja ja myös koulunkäyntiavustajia tai koulunkäynninohjaajia)

1. Tunnin aloitus, opettajan tulo luokkaan (*tilan- ja tilannetaju*)

mitä opettaja tekee: On luokassa ennen oppilaita? Osoittaa ilonsa nähdä oppilaat ja innostuksensa saada aloittaa toiminta, on vastaanottavainen ilmapiirille ja viesteille?

mitä luokka tekee?	juttelee vilkkaasti, mutta järjestys säilynyt	riehuu	valtaosa ei huomaa opettajan paikallaoloa/tuloa
missä oppilas on?	oman pulpetin ääressä	muualla	
mitä oppilas tekee?	rauhallisesti puuhaa jotakin, reagoi opettajan tuloon innokkaan odottavana	riehuu	ei huomaa opettajan paikallaoloa/tuloa

2. Tehtävänanto, opettaja antaa uuden tehtävän (*huomion suuntaaminen, alkuunpääsy*)

mitä opettaja tekee: Luotaa luokan tunne- & vireystilan ja mielialoja? Varmistaa rauhallisesti, että saa luokan huomion? Liittää aloitettavan toiminnan aiempaan ja tuo esiin uuden tehtävän kiinnostavuuden ja hyödyn? Vahvistaa, että virheitä ei tarvitse pelätä? Antaa yhteisesti selkeät ohjeet, jotka eivät ole liian moniosaisia ja arvioi tehtävään käytettävän ajan? Monitoroi ohjeiden vastaanottamisen ja tarvittaessa tukee yksilöllisesti?

mitä luokka tekee?	kuuntelee ohjeet ja aloittaa toiminnan	suuri osa luokkaa ei kuuntele tai ymmärrä ohjetta ensimmäisellä kerralla		luokka kieltäytyy aloittamasta joko aktiivisesti tai passiivisesti	
mitä oppilas tekee?	odottava olemus, katsoo opettajaan, kuuntelee, löytää sujuvasti työskentelytavan, saa esille tarvikkeet ja aloittaa tehtävän	kieltäytyy aktiivisesti tai kyseenalaistaa tehtävän mielekkyyden, ei hyväksy tehtävää eikä ota vastaan ohjetta	ei huomaa, että ohje annetaan, ei kuuntele, katselee muualle	ei ymmärrä ohjetta, vaikka katsoo opettajaa ja kuuntelee, tarvitsee toistoja ja yksilöllisen ohjauksen	ymmärtää ohjeen, mutta ei löydä oikeaa strategiaa tehtävään eikä tavaroita ja tarvitsee yksilöllisen ohjauksen käyntiin pääsemiseen

3. Työskentelyvaihe (*tehtävään sitoutuminen, keskittyminen, sitkeys, tunteiden säätely, toiminnan ylläpito*):

mitä opettaja tekee: Havainnoi, selkeyttää, kannustaa ja vahvistaa yhteisesti ja tarvittaessa yksilöllisesti, että ollaan menossa oikeaan suuntaan? Juttelee oppilaan ajatuksista eri vaiheissa? Vahvistaa yhteistoiminnallisuutta ja oppimisen jakamista järjestelyin, menetelmin ja puheellaan?

mitä luokka tekee?	valtaosa luokkaa työskentelee keskittyneenä pitemmän aikaa	näyttää toimivan pinnallisesti tai vastentahtoisesti ja tarvitsee jatkuvaa kannustusta jatkaakseen	
mitä oppilas tekee?	työskentelee keskittyneenä pitemmän aikaa, kysyy tarvittaessa apua ja selvennystä	keskittyy vain vähän aikaa, on levoton, hakee jatkuvaa varmistusta opettajalta tai muilta oppilailta eikä näytä hahmottavan tehtävää	keskittyy vain vähän aikaa, sitten väsähtää ja on haaveileva, ei hae apua, vaikka työskentely ei etene
	myönteinen vire, näyttää nauttivan tehtävästä	osoittaa aktiivisesti, että ei haluaisi tehdä tehtävää: katsoo vihamielisesti, heittelee tavaroita, hätiköi, sotkee, häiritsee toisia, vaeltaa, vastustaa sanallisesti; opettajan katse ei riitä	osoittaa passiivisesti, ettei haluaisi tehdä tehtävää: vitkuttelee, vetäytyy olemuksellaan, kääntyy pois, tekee pinnallisesti tai muuta; opettajan katse ei riitä, koska oppilas ei tule katsekontaktiin
	toimii toisten kanssa myönteisesti, hyödyttää ryhmän ja ryhmä hänen oppimistaan	ongelmia yhteistyössä, ryhmässä, esimerkiksi riitelee, ei tee kompromisseja	kieltäytyy tekemästä muiden kanssa

4. Tehtävän päättäminen (*jaksaminen aivan loppuun asti, viimeistely*)

mitä opettaja tekee: tukee luokkaa jaksamaan loppuun asti (vaikka tehtävä vaatisi ponnistelua ja puurtamista, vaikeustaso on valittu oppilaille sopivaksi)? Kertoo yhteisesti, mistä tietää, että tehtävä on viety loppuun ja auttaa yksilöllisesti? Huolehtii, että keskeneräisiä töitä ei kerry ja oppilaat saavat rauhassa tehdä? Tukee ajankäytön hahmottamisessa niitä, joilla vaikeuksia?

mitä luokka tekee?	suurin osa luokkaa vie tehtävän loppuun ohjeiden mukaisesti jaksaen	suurella osalla luokkaa vaikeuksia saattaa tehtävä loppuun	
mitä oppilas tekee?	vie tehtävän loppuun ohjeiden mukaisesti jaksaen	valittaa fyysisiä oireita: päänsärkyä, mahakipua, väsymystä, nälkää tai vie puheenaiheen pois tehtävästä	väsähtää ja tehtävä jää kesken tai väsyy kohtuuttomasti tehtävän laatuun nähden
	työskentelee, mutta ei saa tehtävää päätökseen, koska syventyy siihen syvällisemmin kuin annettu aika antaa myöten	tekee nopeasti välttämättömän pakollisen, mutta ei viimeistele tekemäänsä eikä lopputulos kiinnosta	työskentelee, mutta on niin hidas, ettei saa tehtävää päätökseen (häiriintyy ympäristön tapahtumista tai jää haaveilemaan)

5. Työskentelyn arviointi, itse- ja vertaisarviointi, palautteen vastaanottaminen (*oman toiminnan ymmärtäminen: realistinen itsearviointi, luottamus opettajaan palautetilanteessa*)

mitä opettaja tekee: Kertoo, miksi on hyödyllistä palata miettimään, mitä tehtävän aikana tapahtui ja miten se vaikuttaa lopputulokseen, miten itse voi vaikuttaa siihen? Kertoo, että on hyödyllistä, että joku ulkopuoleltakin arvioi, koska itse ei välttämättä näe kaikkea ja osaa suhteuttaa? Vahvistaa, ettei ole vaarallista, jos jokin ei onnistu tai tulee virheitä? Varmistaa, että toisten suorituksia arvostetaan eikä epäonnistumisille naureta? Korostaa prosessia ja oppimista, vaikka sitäkin arvioidaan?

mitä luokka tekee?	suurin osa luokkaa arvioi tehtäväprosessiaan ja suoritustaan sekä ottaa kiinnostuneena vastaan opettajan ja luokkatoverien tai ryhmän palautteen		suuri osa luokkaa kilpailee, vähättelee tai suurentelee omia tai toisen suorituksia
mitä oppilas tekee?	arvioi tehtäväprosessiaan ja tehtäväsuoritustaan ja muiden vastaavia kohtuullisen realistisesti ja rakentavasti	näkee itsensä kilpailemassa, vertaa suoritusta muihin, keskittyy tunteisiinsa joko opettajaa, muita oppilaita tai muita tekijöitä kohtaan; mahdollisesti hävittää tuotoksensa heittämällä roskiin	odottaa opettajan arviointia, ei näe omaa vaikutustaan tehtävään
	ottaa opettajan palautteen asiallisesti vastaan ja keskustelee siitä	ei halua kuunnella palautetta, suuttuu sekä myönteisestä että kriittisestä palautteesta	vetäytyy palautekeskustelusta, masentuu kriittisestä palautteesta, jättää huomaamatta myönteisen palautteen

6. Siirtyminen seuraavaan vaiheeseen oppitunnilla (ks. myös kuten tunnin alku)(*joustavuus, epävarmuuden sieto*)

mitä opettaja tekee: Huomaa, jos joku jumittuu aiempaan vaiheeseen tai ei jaksa lähteä uuteen? Auttaa ennakoimaan siirtymää kiinnittäen oppitunnin aikana vaiheita tuttuun struktuuriin?

mitä luokka tekee?	valtaosa luokkaa siirtyy joustavasti edellisestä tehtävästä uuteen vaiheeseen	valtaosalla luokka vaikeuksia suuntautua uudelleen
mitä oppilas tekee?	siirtyy joustavasti edellisestä tehtävästä uuteen vaiheeseen	vaikeuksia suuntautua uudelleen

Lomaketta voi vapaasti kopioida ja jakaa. Kehitysehdotuksia otetaan vastaan: mari-pauliina.vainikainen@helsinki.fi, helena.thuneberg@helsinki.fi

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS